

DOUĂ POETESE

Two Poetesses

AI. CISTELECAN¹

Abstract

The article reveals the biography and literary creation of two less known Romanian inter-war poetesses – Cornelia Buzdugan-Hașeganu and Adelina Laerte Cârdei, performing a close reading of their published poems in connection with the existential details discovered in the literary criticism and historic chronicles of those times.

Keywords: *Romanian Feminine Poetry, Fertility, Inter-war Literature, Sensibility, Feeling*

Muzicuță (Cornelia Buzdugan-Hașeganu)

Cu porecla de „Muzicuță” o alinta (pentru că-și psalmodia versurile) Mihail Dragomirescu pe cenaclista lui preferată, Cornelia Buzdugan (fiica lui C. Z. Buzdugan), căreia – zice Constantin Stelian cu ușoară invidie – i-a și acordat – lucru rar! - premiul cenaclului: 500 de lei.² Muzicuță, mai zice fostul ei coleg, era „o studentă mititică de statură, cu fața ovală, încadrată de un păr tăiat cu breton, cu ochii mari și expresivi, dar foarte blînzi,” „excesivă în modestie pînă la timiditate” și expunînd „o delicatețe, o sficiune, o timiditate” - autentice tustrele.³ Spre deosebire de mai toate suratele ei întru versuri din zona interbelică (excepție făcînd doar cîteva vedete), Cornelia (măritată în 1932 cu profesorul și publicistul Ilie Hașeganu) nu e o poetă chiar uitată: în 2017 îi apare un fel de ediție „definitivă”, îngrijită de Onufrie Vințeler, cu „materialul” pus la dispoziție de cei doi fii ai Corneliei: Constantin și Florin Hașeganu: *Versurile mele*.⁴ Nu lipsește nici de prin dicționare, nici din cel al lui Vasile Șelaru,⁵ nici din *Dicționarul general*, unde o prezintă Rodica Șuiu.⁶ Figurează chiar și în Enciclopedia Cugetarea. Date suplimentare despre ea – și despre toată familia Hașeganu – oferă Onufrie Vințeler în prefața și în „anexele” volumului. Nu e, așadar, cazul să le mai recapitulăm. Să notăm doar că scria de mică, încă de pe cînd abia deprindea scrisul: „de-abia învățasem să scriu literele pe placă /.../ în genunchi, pe un scaun, ca să ajung la masă /.../ apăsam pe tăblița neagră, înșirînd litere tremurate și strîmbe care se uneau în cuvinte și cuvintele în versuri”.⁷ A perseverat, firește, și în 1935, cu șapte ani înaintea debutului editorial, îi comunică lui Octavian Șireagu că are în manuscris „*Luminișuri pentru ochii negri*, versuri; *Poveste pentru casa mică*, Poezii, *Versurile mele*, *Către sfînxul*

¹ Professor, PhD, ”Petru Maior” University of Tîrgu Mureș

² Constantin Stelian, în *Familia*, nr. 1/1944.

³ Idem, ibidem.

⁴ Cornelia Buzdugan-Hașeganu, *Versurile mele*, cu o prefață de prof. univ. dr. Onufrie Vințeler, Editura Napoca Nova, Cluj, 2017. E ediția pe care o vom folosi și care reproduce toate volumele Corneliei, plus un consistent grupaj de „inedite”.

⁵ Vasile Șelaru, *Dicționarul scriitorilor brașoveni și al veleitarilor de la 1450 pînă astăzi*, însoțit de prima cronică a Brașovului scrisă de popa Vasile (1620), Editura Șelaru, Brașov, 2008.

⁶ *Dicționarul general al literaturii române*, A-B, Editura Univers Enciclopedic, București, 2004.

⁷ Apud Onufrie Vințeler, *Prefață*, p. 10.

de bronz, Versuri,⁸ cicluri care vor intra în prima ediție din *Versurile mele* (Editura revistei „România tânără”, Brașov, 1943 – e revista pe care ea și Hașeganu au editat-o la Brașov în 1942-43, pînă cînd Ilie a fost mobilizat). Cu un an înainte scosese *Chenar pe marginea războiului* (la Institutul de arte grafice „Astra” din Brașov), cuprinzînd, zice Perpessicius, „o poezie de pură feminitate, brodată cu delicateță.”⁹ A mai apucat să-și editeze *Poeme pentru Dumnezeu și pentru oameni* (Tipografia „Minerva” Gârnețiu, Brașov, 1946) și *Invocări* (Tipografia „Minerva”, Brașov, 1947); în același an se stinge, la Brașov (s-a născut la Galați, în 1903). Cu trei copii mici, soțul concentrat și casa distrusă de bombele americane, bolnavă, nu i-a fost deloc ușor Cornелиei în anii de război. Nu-i de mirare că ultima ei etapă creativă e întoarsă cu fața la icoane. Suferința, după cum zice într-un *Psalm*, e drumul spre Dumnezeu: „Dac-am fi fericiți...te-am uita./ Dar inimile de durere umple-ni-le!”. Cornelia și-a avut, fără îndoială, partea ei.

Cu multe ocazionale (fie prilejuite de vremuri și evenimente, fie de incidente domestice) și cu traduceri amestecate printre compozițiile personale, poezia Cornелиei, unitară în ton pe tot drumul, „n-a fost ispitită – zice Constantin Stelian – de curente literare mai avansate.”¹⁰ Așa zice și poeta, într-un *Sonet* de modestie: „Eu n-am cîntat din surle și chimvale/ Și din alămuri grele și sonore,/ Ci-n modulări discrete și minore/ Zisei, pe-o strună doar, de dor și jale.// N-am prins cadența ultimelor ore,/ Nu-mi cereți perspective-originale.” etc. Așa fiind, nici nu-i cerem. Adevărul e însă că nu sunt multe poeme de „dor” (și chiar și cele care sunt – sunt mai degrabă elegii), dar, în schimb, sunt multe de „jale”. Cel puțin jumătate din poemele Cornелиei țin de o poetică jeloasă, de o estetică a lamento-ului și de un stil tînguitor, chiar dacă în toate sunt doar semne de „poezie timidă”.¹¹ Ea însăși știe bine că scrie doar cu suspine și se impresionează de fluxul propriei suferințe: „Versurile mele, palide vestale,/ Ați slujit misterul unor zei păgîni.../ Zeii-s morți și totuși, cufundate-n jale,/ Nu primirăți ritul noilor stăpîni.// Versurile mele, preotese-n doliu,/ Danțul vostru-i plînsset, cîntul e suspin” etc. (*Versurile mele*). E multă consecvență în această suferință (poate mai multă consecvență decît suferință), căci poeta nu simte nici primăvara după canonul exultanței, ci tot după cel al plînsorii, punîndu-se în contrast cu lumea beată de sevele vitale în explozie. În plină exuberanță, ea perseverează în doliu: „Sufletul meu moare-ncet, încet,/ Creangă-nmugurită ce s-a frînt/ Și atîrnă greu către pămînt./ Larg și veșnic primitor mormînt” etc. (*În primăvară*). Trebuie să fie vorba de o panică structurală față de vitalitate, căci nici îndemnurile de avînt spre lume nu dau rezultate: „De ce nu dai perdelele-ntr-o parte,/ Ca soarele-ntr-un hohot de lumină/ S-alunge nălucirile deșarte/ Ce sufletul zadarnic ți-l înclină?” etc. (*Fereastră cu perdelele lăsate*). E o melancolie de fond – un zaț melancolic solidificat - pe care anotimpurile o colorează, dar n-o destructurează niciodată. Firește că dacă primăvara nu produce efecte tonice, toamna, în schimb, le agravează abrupt pe cele deceptiv și deprimante: „Mîhnirea-n suflet mi se lasă ca pîcla sură peste văi/ Cînd codrul plînge frunze moarte și toamna-nîrzie pe căi...// Și

⁸Octavian Șireagu, *Noua lirică ardeleană*, prefață de I. Valerian, cu ilustrații de Ioan Țîntaș, Cluj, 1935.

⁹Perpessicius, *Opere*, IX, *Mențiuni critice*, Editura Minerva, București, 1979, p. 329.

¹⁰Constantin Stelian, în *Familia*, nr. 9/1942.

¹¹Perpessicius, *Opere X*, *Mențiuni critice*, Editura Minerva, București, 1979, p. 272.

visurile-mi risipite zădarnic cerc să mi le-adun:/ Sunt resturi triste de corăbii în prada valului nebun” etc. (*Elegie*). Fapt e că suferințele vin în valuri și Cornelia abia poate ține jurnalul acestui flux: „O nouă durere/ În negru zăbranic/ Mi-nvăluie visul;/ O nouă durere/ Sub pașii mei trudnici/ Își cască abisul/ Și stinge, cu recea-i suflare,/ Aprinsele toare” etc. (*O nouă durere*). Stelian era „ispitit” „a o alături” pe Cornelia - „prin structură – de Alice Călugăru.¹² Prin „structură” nicidecum; poate prin tematica din *Viorele-le* acesteia, dar e o nepotrivire de ton și tonus radicală. Alice era o fatală, Cornelia e o sfioasă inhibată și asaltată de suferințe. Acestea se tot strâng și-i înnegresc sufletul pînă-ntr-atît încît are sentimentul că poartă-n sine un mort: „Regretele din suflet sunt făclii/ Ce ard la căpățîiul unui mort/ Pe care-n mine – sortit îmi e/ De-a pururea să-l port...” etc. (*Regretele*). De spaima aceasta funebră n-o vindecă nici iubirea (deși sunt cîteva poeme de tandră dedicație soțului); și-n ea Cornelia citește un preaviz funest: „Și ți-s ochii/ Două negre oglinjoare fermecate,/ Unde îmi citesc ursita/ Și amarurile toate,// Căci tu nici nu știi ce bine/ Porți într-înșii,/ Ca-ntr-o carte/ Unde mi-ar fi scrisă soarta,// Osîndirea mea la moarte” (*Cîntec*). Sigur că e o osîndire prin intensitatea sentimentului, dar vocabularul funebru n-o scapă nici o clipă pe Cornelia din mrejele lui. Chiar și cea mai tandră mîngîiere devine o catastrofă elegiacă: „E oare mîna ta, iubitul meu?// Dar ce mă doare? Inima din mine/ Ca geamătul zdrobitei viole/ Se sfarmă-acum sub pumnul tău cel greu” etc. (*Preludii*, II). Perpessicius zicea că subiectele Corneliei sunt „limitate cele mai multe la simboluri și alegorii”¹³ (care, ambele, intermediază sentimentul și-l domesticesc prin „artă”), dar și imaginația ei lucrează tot cu aceste andrele, fiind una evident dopată de convenționalismul tradițional. În orice caz, la Cornelia dragostea e imediat producătoare de lacrimi și lacrimile numaidecît producătoare de versuri: „Chinul dragostei în lacrimi/ Și din lacrimi în cuvinte” (*Și în vis*). O inundație discretă se petrece, inevitabil, de-a lungul tuturor volumelor.

Firește că atîta suferință îndreaptă (deși poate nu mai era nevoie, Cornelia fiind o creștină spontană) versurile spre rugăciune și spre invocațiile izbăvitoare. Ana Selejan zice că ar fi vorba de „o poezie religioasă fără fior.”¹⁴ Mi-e greu să măsoz fioarele, dar autenticitatea - unora măcar dintre poeme – e fapt evident: „Icoană, icoană sfîntă,/ Toate zgomotele mă-nspăimîntă,/ Toate tăcerile mă frămîntă/ Și-n inima mea se împlîntă.// Icoană, icoană bună,/ Pogoară luminoasa-ți cunună,/ Toată-ngîndurarea mi-o destramă/ Ca pe-o străvezie năframă” etc. (*Rugă*). Alteori, din păcate, Cornelia doar predică umanitar: „Surorilor și fraților, să ne iubim,/ Căci marea curgere ne ia cu sine./ Nu v-amăgiți că apele-i par line,/ Numai puțin călătorim, fără să știm...” etc. (*Elegie*). Cotabilizîndu-i *Invocări-le*, Al. Piru nota că „inspirația e religioasă”;¹⁵ ea e însă „religioasă” chiar de la început și rămîne constant aa, întrucît Cornelia nici nu poate scrie decît în condiție de cucernicie: „Eu nu pot scrie, Doamne, decît cu Tine-n gînd,/ Ca fructele visării ce le culeg pe rînd, // Pe-al sufletului taler de-argint vibrînd ușor,/ Să ți le dărui Ție” etc. (*Prefață la Poeme pentru Dumnezeu și pentru*

¹²Constantin Stelian, *op. cit.*

¹³Perpessicius, *op. cit.*, p. 272.

¹⁴Ana Selejan, *Poezia românească în tranziție (1944-1948)*, Editura Cartea Românească, București, 2007, p. 157.

¹⁵Al. Piru, *Panorama deceniului literar românesc 1940-1950*, Editura pentru literatură, București, 1968, p. 74.

oameni). Cu o *Rugă* începe și primul volum, cerînd un fel de binecuvîntare pentru tot ce urmează: „Rămîi-ne în preajmă./ Nu lăsa demonilor porți deschise,/ Ci străjuiete-ne din toate părțile,/ În aprigul ceas cînd va fi să uităm/ Soarele... Copiii... Cărțile...”. O delicată psaltire e răsfirată printre poemele Corneliei: o psaltire din rugăciuni sfoase și pioase.

Cu „inspirația /.../ circumscrisă sferei tradiționale”¹⁶ (dar și cu veleități vag moderniste, notează Rodica Șuiu) era inevitabil ca poezia Corneliei să nu se exercite cu devoțiune și asupra plaiului și să nu-și plătească, oricît de tardiv, cotizația sămănătoristă. Are și ea un fel de *Rodică*: „Printre foi și lujere de viță,/ Luna lin să lunece-n pridvor;/ Eu, luînd cofița și ulciorul,/ Să pornesc prin noapte la izvor” etc. (*Vară – lună plină*). Cum e normal, la izvor e idilă. Binemeritate versuri nostalgice primete și căsuța paradisiacă, abandonată, dar regăsită, după regulamentul sămănătorist: „Să mă-ntorc la tine, casă mică,/ Leagăn drag al visurilor mele” etc. (*Reîntoarcere*). Și, desigur, toată natura în bloc, fie și pe un ton mai glumeț: „Cin'te iubi mai mult ca mine, oare,/ Natura mea, pe veci fermecătoare?” (*Evocări*). Nu e însă cine știe ce peisagistă, dar cînd memoria se activează izbucnesc brusc toate miresele și gusturile (sunt „evocări pillatiene”, cum zice Piru; au și ceva savoare brumariană):¹⁷ „Salatele de vinete și-ardei/ ce te-mbiau din taler să tot iei, // ...// Harbujii cu miez roșu, zaharos,/ Și poama coarnă, vinul tămîios.// Și păpușoii-n spuză pe cărbuni/ Sau fierți sub frunze” etc. (*Vacanțe în satul Greci*). Dincolo de aceste voluptăți retrezite, cîntările de natură par mai mult făcute din datorie, din cutumă.

Cu o imaginație blîndă, poate și cam timorată de complexul tradiției, Cornelia își cîntă – merita porecla dată de Dragomirescu – durerile și-și notează regulat reculegerile pioase. Dacă n-ar fi fost cenzurată de aceste două imperative tematice și s-ar fi lăsat mai în voia jocului imaginativ, a reveriei ca rafinament, ar fi putut releva și o delicată ingeniozitate manieristă, precum cea arătată în *s* – cel mai frumos poem al ei: „Literă de-adîncă voluptate,/ Șerpuire răsucindu-se pe-o lamă,/ Lujer fin de floare-agățătoare,/ Mătăsoasă și ușoară scamă.// Pînză curbă de corabie pe-un val,/ Contur neted de amforă și de toartă,/ Sinuoasă mlădiere de șold nud,/ Ornament de ogivală poartă, // S, misterioasă monogramă,/ Magic arabesc nedescifrat,/ Scoică spiralată-n joc de unde,/ Argintiu crai nou spre cer schițat.” etc. Nu-s doar veleități manieriste aici. Și nici în recenzii din *Darul vremii* (1930) Cornelia nu-i chiar simplă amatoare. Pe scurt, cum zice Iorga, Cornelia „a dat bucăți lirice în care este totdeauna un gînd sau măcar un gest intelectual”.¹⁸ Chiar dacă nu e mult, totdeauna e ceva.

Între putiță și dorință (Adelina Laerte Cârdei)

Cu o grămadă de pseudonime care mai de care o împodobesc (mai ceva decît pe un brad de Crăciun) Emil Satco și Ioan Pînzar¹⁹ pe Adelina Cârdei, soția poetului și

¹⁶Rodica Șuiu, *op. cit.*, p. 722.

¹⁷Al. Piru, *op. cit.*, p. 75.

¹⁸N. Iorga, *Istoria literaturii românești contemporane*, II, *În căutarea fondului*. Ediție îngrijită, note și indici de Rodica Rotaru, Prefață de Ion Rotaru, Editura Minerva, București, 1985, p. 321.

¹⁹Emil Satco, Ioan Pînzar, *Dicționar de literatură. Bucovina*, Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera”, Suceava, 1993.

sculptorului Ion Cârdei, ea însăși poetă: Valentin Bobescu, Paul Poenaru, Viorel Panu, Filip Origa, Eugen Frunzescu, Horas Honda, Ion Doinaru – (ș.a., adaugă ei). Atîta vervă heteronimică e cam ciudată, de nu chiar suspectă. Fapt e că Adelina își semnează fiecare din cele trei cărți cu altă iscălitură: *Suceava voivodală* (Tipografia Română, Suceava, 1935) e semnată de Adelina Simionescu-Cârdei, *Stampe* (Editura pentru literatură, București, 1968) de Adelina Laerte, iar *Poeme* (Editura Albatros, București, 1983) de Adelina Laerte Cârdei. După cîte ne spun cei doi bucovineni, Adelina s-a născut în 21 febr. 1901, la Iași, și a decedat la București, în octombrie (?) 1987. Și-ar fi făcut studiile secundare la Iași, dar nu se spune nimic de eventuale studii universitare, ceea ce e oarecum de mirare, căci poemele sunt pline de referințe culturale (poezie și plastică îndeosebi) iar Adelina se și joacă, din cînd în cînd, virtuoz, cu formele lirice. În 1931 a devenit membră a Societății scriitorilor bucovineni, fiind deja, la debut – zice Victor Morariu, care-i semnează un cuvînt de prezentare – cunoscută „în lumea literelor”, căci luase un premiu – *La Cigalle d'Argent* - pentru o poezie dedicată regelui Albert I al Belgiei (la un concurs organizat de Academia „des Jeux Florimontaine” din Chambery). Pe atunci chiar și astfel de premii te făceau celebru – ori măcar cunoscut, iată. A colaborat, de-a lungul vremii, la *Făt-Frumos*, *Revista Bucovinei*, *Bucovina literară*, *Convorbiri literare*, *Cuget clar*, *Universul literar*, *Ramuri*, *Contemporanul*, *Flacăra*, *Luceafărul*, *Gazeta literară*, *Steaua*, *Lumea*, *Națiunea*. Cam asta-i tot despre Adelina (nici alții care-o mai evocă, precum, bunăoară, Ion Drăgușanul în *Mărturisitorii. O istorie a scrisului bucovinean*, nu spun mai multe decît Satco și Pînzar).

Înapoi pînă la Cârlova și la poezia ruinurilor se duce Adelina la debut, omagiind Suceava medievală și lamentîndu-se de căderea ei contemporană. Cu pietate, reluînd chiar și solemnele cadențe preromantice, contemplă ea ruinele gloriei trecute: „Soarele în aur scaldă visătoarele ruine,/ Ceața serii se ridică de prin văi, de pe coline/ Și învăluie Cetatea într-o vraj'atît de sfîntă.../ Numai vîntul, știind taina, printre bolți se mai avîntă,/ Sărutînd un colț din ziduri, mîngîind o piatră rece/ Peste care așternut-a urma timpul care trece.” etc. (*Ruini crepusculare...*). Turismul nostalgic al Adelinei e riguros, japonez, căci trece – înfiorată de fiecare dată – pe la toate obiectivele rămase, cît de cît, în picioare. Adaugă acestor lamente un buchet de flori, construind reverii și împlinind cununi din întregul strat: „Plouă cu petale.../ Parcă-s mii confetti/ Albe și roz-pale/ Ce cad pe ndelete/ În aer și-n plete...//...// Zumzete și cîntec:/ Fîlfiire albă.../ Ca și un descîntec/ Narcisele-n salbă/ Își spun ruga dalbă...” (*Plouă cu petale...*). Adelina e o florăreasă delicată și o pictoriță emoționată, dar se vede deja la ea ceea ce va urma: o poezie destinsă, chiar bine dispusă, de mici scene domestice tratate cu umor pictural: „Soarele s-arată/ Ca printr-o perdea./ Ciori sburînd în gloată/ Fac a vreme rea.../ Țarca se răsfăță/ Pe un vîrf de plop,/ Iepurii se-nvață/ Să fugă-n galop” etc. (*Priveliști întomnate*). Deocamdată însă Adelina rămîne pioasă față cu gloria străbună.

Îndată ce scapă însă de datoria de pietate și trece la lirismul personal, Adelina e convinsă că se poate bizui pentru scrisul de poezie pe o bună cultură și un surplus de sensibilitate. Cîteodată sunt lucruri chiar de ajuns, cum e și cazul cu Adelina. Sensibilitatea, firește, împinge poemele spre eufemistică, dar nu covîrșitor; se vede însă că Adelina ținea

de „estetica frumosului” emoțional și a versului cu arabescuri delicate. Pe urme romantice, harul coboară și asupra ei de sus și, cu sângele îmbibat de el, poeta se zbate între terestre și celeste (zbaterea e obligatorie la romantici): „Îmi curge cântul prin vine/ Ca o aghiazmă din izvoarele Tale divine./ Mă zbat între viață și vis/ Ca un înflorit peste noapte cais./ Sunt la răscruce de gând/ Cu suflet cu trupul flămînd” etc. (*Cîntec-ul* cu care se deschid *Stampe-le*). Cu așa investitură garantată, Adelina pornește cu tot avîntul și încrederea, fără sfieli de vocație: „Viața mi-a întins ceremonios panoplia,/ Să-mi aleg armele după temei./ Ca un taur voi lua în coarne vecia,/ Ca un Răsărit voi apărea în fața iubiților zei” (*Pregătire de luptă*). Arma pe care o alege – și pe care o preferă masiv, pînă aproape de exclusivitate – e antropomorfizarea stihialelor și senzualizarea abstractelor. Ar fi, la baza viziunii, un fel de animism transcris prin personificări imediate, așadar – o poetică simplă de însuflețiri a toate cele. E o modalitate prin care se rezolvă și peisajele și stările, cu atît mai mult cu cît arta descriptivă fuge numaidecît în alegorii de lăuntrice: „Pămîntul a oftat prin somnul adînc și roditor./ Plantele își destind brațele pe perinile aerului pur./ Munții topesc pe vatra inimii minereuri./ Insomniile izvoarelor înduioșează pietrele,/ Apleacă ochiul stelelor și obrazul cuvioasei luni.” etc. (*Prin somnul pămîntului*). Regulat peisajele se umanizează, ca supuse unui mecanism de procesare cu o singură comandă: „Pădurile și-au strîns anotimpul la sîn./ Arșița le pîrguie majestoasele frunți./ Mai plutește mireasma sărutului păgîn/ Din alaiurile nesfîrșitelor nunți” etc. (*Pădurile*). Din loc în loc mecanismul se inversează și umane, la rîndul lor, se naturează: „Către tine am ridicat fața,/ Ca plantele obrazul către soare./ Mi-ai cuprins în palmele inimii dimineța,/ Mi-ai așternut vorbele tale ca niște răzoare.” (*Marea încîntare*). E același mecanism care merge cînd într-un sens, de la umane la naturale, cînd în celălalt, de la naturale la umane, împrăștiind sensibilitate peste tot. E în general un ton potolit în acest troc de calități, deși poeta crede că trăiește din febre și extaze: „Și setea infinitului cum arde!/ Sunt numai aripi, numai vîlvătăi,/ O orchestrare stranie de coarde/ Rătăcitoare pe albastre căi...” (*Dați-mi aripi, aripi, aripi...*). Deși delicată în imaginar, mai degrabă prețioasă decît vulcanică, Adelina are ambiții mari, ambiții de viziune: „Aș vrea Nemărginirea s-o cuprind/ La pieptul meu ca pe-o minune rară/ Să-i simt adîncurile ei svîcnind” etc. (*Cînd fruntea ți se-nclină peste pagini...*). Și pe tărîm pasional ar vrea să se poarte ca o dezlănțuită, deși e mai degrabă cuminte și chiar destul de discretă cu eroticele: „M-arunc în valurile iubirii ca-n oceane./ Pe mal a rămas a înțelepciunii armură” (*Chemarea*). Rapoartele de extatice sunt însă pure închipuiri, simple fantasme bovarice: „Am băut cu vatra din extaz,/ Ronțăind la coapse de-aurore./ Niciodată-n viață n-am fost treaz/ În haremul fragedelor ore...” (*Dor*). Astfel de ebrietăți ale intensității vitaliste sunt însă doar visate, nu rememorate, căci Adelina e o domestică și în țarcul acestei mici imaginații se mișcă: „Seara intră pe fereastra inimii cu crinolina vaporosă a lunii,/ Sărută fruntea dorului cu răcoarea fîntînii ei,/ Fantezia își desface evantaiul ca păunii,/ Pe pajiștea vorbei zburdă șoaptele ca niște miei” etc. (*Înserare*). Cu acest fantezism de casă și cu adieri de umor compune ea peisaje și scene de gen în stilul Otiliei Cazimir: „Pe strada Lăpușeanu pe la cincî,/ Nu se mai aud scîncete de caterinci./ Strada îmbracă o haină de mîntuială,/ Cu nițică pudră de praf, cu oleacă

spoială./ Salcîmii își leagăna peste zăplaz sidefiu evantai./ Începe defilarea trăsurilor lăcuite, cu doi cai,/ Mîinate de scapeți cu haină albastră de catifea,/ Cu voci pițigăiate de femeie,/ Purtînd cîte o duduie cu obraji de lea” etc. (*Iași*). Clipe făcute mărgel, cam asta sunt poemele Adelinei din *Stampe*.

Timpu care a trecut între *Stampe* și *Poeme* nu produce schimbări de poetică, Adelina rămînînd cum a fost. Că n-are decît veleități pasionale se vede din felul în care se angajează în erotice, mai degrabă la modul eseistic decît la cel propriu-zis pasional. În locul unui sentiment, Adelina preferă o monografie a iubirii: „Iubire, - cu drum tăiat adînc în mit,/ Prin sfera ta cine teafăr ajunge/ Va fi pomul vevnic înflorit,/ Privirea Parcelor de nu-l va mai putea străpunge...// Tu dai aripi visului și versului dai înțeles/.../ Somnul ni-l răvășești cum răvășește apele furtuna./.../ Fără tine, Viața n-ar mai fi Viață” etc. (*Iubire*). Autoportretele sunt, desigur, autoflatante, lucrate în excepționalismul candorii și gingășiei sufletești: „N-am ucis niciodată o albină./ Un trandafir cu multă bucurie și tristețe l-am cules,/ Poate de aceea căprioarele, în pădure,/ Cu-atîta încredere în cale îmi ies.” etc. (*N-am ucis niciodată o albină*). Se-nțelege că la așa compoziție sufletească delicată, viața devotată visului de puritate devine un martiriu asumat: „Chinuie-mă viață, ori și cît ai vrea,/ Eu, mereu, cu ochii către steaua mea.//...// Șuieră-mi ca șerpui, să mă înspăimînt,/ Eu urzesc din toate numai flori de cînt” (*Înfruntare*). Tocmai aceste surplusuri de devoțiune și de sensibilitate duc însă și la poezia resemnării în fața ingratitudinii: „După moarte, toți te caină/ C-ai trăit în mari mizerii./ Nu e pentru nimeni taină/ Umilințele puzderii...//...// Laudele curg – cascadă.../ Îți scot carte după carte,/ Îți dau numele pe-o stradă,-/ După moarte, după moarte...” (*După moarte*). Nu poate fi însă altcum: dacă poetul e prea excepțional, omenirea nu poate fi decît ingrată. Iar Adelina ca excepțională se proiectează, chinuită de contrarii definitive și de intensități de simțire: „Grăunțele simțirii le-am ronțait de-a valma.../ M-a mîngîiat destinul cu biciul și cu palma./ Cirezile de gînduri și-au rătăcit stăpînul,/ Cînd Crist se zbate-n mine, cînd biruie păgînul” etc. (*Cîntec*). Invocațiile pe care le repetă destul de frecvent către regimul de intensități vitale sunt îndreptate: „Răvășește-mi somnul, hodina -/ Uragan peste Mare -/ Nu pot trăi fără lumina/ Ta cutremurătoare” (*Rugă*). Nu știu cum s-ar fi descurcat într-un regim de flacăra, căci vocația ei e de tip ludic și domestic, de mic fantezism cu rafinate de candoare: „Ca mai ieri: păpuși, culbeci,/ Turtă dulce și susan./ Hlincea... zmeul pe tăpșan,/ Steaua... crengi de lileci./ Spune vîntul despre mine/ C-aș fi fost frumoasă-coz./ Frasinul, salcîmii roz,/ Vișinii o știu mai bine” etc. (*Sub pecete de lună*). Sigur Adelina visa să fie altfel de cum era; poate din această cauză n-a fost nici cum era, nici cum visa.